

Ulusal Eylem Planı

2013 2016

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ÇATAK	Çevre Amaçlı Tarımsal Arazilerin Korunması
FİBL	Organik Tarım Araştırma Enstitüsü
GTİP	Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu
GTHB	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
JAS	Japon Tarım Standardı
IFOAM	Uluslararası Organik Tarım Hareketleri Federasyonu
KSK	Kontrol ve Sertifikasyon Kuruluşları
NOP	Amerikan Ulusal Organik Programı
OTBİS	Organik Tarım Bilgi Sistemi

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	4
GİRİŞ.....	5
1.DÜNYADA ORGANİK TARIM.....	6
2.TÜRKİYEDE ORGANİK TARIM.....	7
3.TEMEL AMAÇ VE POLİTİKALAR.....	10
4. ÇALIŞMALARDA KULLANILAN YÖNTEM	11
5.EYLEM PLANININ YAPISI.....	11
6.İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURULUŞLAR.....	12
7.EYLEM PLANININ UYGULANMASI İZLENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	12
8.GELİŞME EKSENLERİ VE EYLEMLER.....	13
8.1.Organik Tarımın Geliştirilmesi ve Yaygınlaştırılması.....	13
8.2.Kontrol ve Denetime Yönelik Hizmetlerin Güçlendirilmesi.....	19
8.3.Veri toplama Altyapısı Dahil İzlenebilirliğin İyileştirilmesi.....	21
8.4.Eğitim ve Yayım Hizmetlerinin Geliştirilmesi.....	23
8.5.Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi.....	26
9.FİNANSMAN TABLOSU.....	28
EK-1 KATILIMCI TABLOSU.....	30
EK-2 YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	36

ÖNSÖZ

Gıda güvenliği ve güvencesi, temel insanlık hakkı olup, aynı zamanda ülkelerin stratejik öneme sahip konuları arasında yer almaktadır. Bu kapsamda ana hedef, tarımsal ürünlerin ve gıdaların uygun teknik ve hijyenik şartlarda üretilmesi, tüketiciye kaliteli ve güvenli gıdaların sunulması, halkın doğru ve sağlıklı beslenmesi olmuştur.

Son yıllarda tüketici taleplerinde güvenilir gıdaların tercih edilmesi yönünde önemli değişiklikler görülmektedir. Tüketici artık, alacağı ürünün insan sağlığına uygun ve güvenli üretildiğinden emin olmak istemekte ve bu şekilde üretilen ürünleri tercih etmektedir. Ekolojik dengenin korunması ve hızla artan dünya nüfusunun sürdürülebilir gelişiminin sağlanması için toprak ve su kaynaklarının rasyonel kullanılması ve geliştirilmesi de önem kazanmıştır.

Ülkemizde, ekolojik dengenin korunarak, tarımda sürdürülebilirliğin sağlanması, tüketiciye güvenilir ve kaliteli ürünlerin sunulması amacıyla organik ürünlerin üretimi ve tüketiminin yaygınlaştırılarak, organik tarımsal üretim ve pazarlamanın düzenlenmesi ve geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Bu hedefler doğrultusunda, Bakanlığımız ve tüm paydaşların katkılarıyla hazırlanan “Organik Tarım Kanunu” 2004 yılında yayımlanmıştır. Önceki yıllarda organik tarıma ilişkin yönetmelik kapsamında yürütülen organik tarım faaliyetleri yasal dayanağa kavuşturularak ekolojik dengenin korunması, organik tarımsal faaliyetlerin yürütülmesi, organik tarımsal üretim ve pazarlamanın düzenlenmesi, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına ilişkin faaliyetler yeniden düzenlenmiştir. Ülkemiz aynı zamanda Avrupa Birliği ülkelerinden sonra organik tarıma ilişkin mevzuatını ilk hazırlayan ülkeler arasında yer almaktadır.

Söz konusu düzenlemelerle birlikte organik sektörde çok ciddi gelişmeler yaşanmıştır. 1980’li yıllarda geleneksel ürünlerin organik üretilmesine yurtdışından gelen talepler doğrultusunda sınırlı sayıda çiftçi ile başlayan organik tarım, son yıllarda yaş meyve ve sebzeden tarla bitkilerine, hayvancılıktan su ürünlerine, işlenmiş ürünlerden tekstile ve agro-eko turizme kadar bir çok alanda gelişmeye ve yaygınlaşmaya başlamıştır.

Organik tarım faaliyetlerinin kontrol ve sertifikasyon işlemleri, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yetki verilen, kontrol ve sertifikasyon kuruluşları tarafından yapılmaktadır. Organik ürün kalitesi ve standartlarının dış pazarlarda kabul göreceği şekilde belirlenmesi ve bu doğrultuda üretim yapılmasını sağlayacak güvenli, etkin bir kontrol ve sertifikasyon sisteminin tesis edilmesi ve geliştirilmesi, önceliklerimiz arasında yer almaktadır.

Ulusal Organik Tarım Eylem Planı, organik ürün konusunda tüketici bilincini geliştirerek organik ürüne olan talebi artırmak, kontrol ve denetime yönelik hizmetleri etkinleştirmek, kurumsal kapasiteyi güçlendirmek ve organik tarımın diğer sektörler ile entegrasyonuna katkı sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Ayrıca, kurumlar arası koordinasyon ile kamu kaynaklarının etkin ve yerinde kullanılması hedeflenmektedir.

Organik tarım sektörüne önemli katkı sağlayacağına inandığım bu çalışmanın hazırlanmasında emeği geçenlere teşekkür eder, bu kapsamda yapılacak çalışmaların sektöre hayırlı olmasını dilerim.

Mevlüt GÜMÜŞ
Genel Müdür V.

GİRİŞ

Dünya nüfusunun beslenme ihtiyacının karşılanması zorunluluğu, insanoğlu için tarımı vazgeçilemez bir uğraş haline getirmiştir. Binlerce yıl doğayla uyumlu, çevreye zarar vermeden yapılan tarımsal faaliyetler, buharlı makinelerin keşfiyle başlayan sanayi ve teknolojideki hızlı ilerlemelerin ve birim alandan daha fazla ürün almak için sentetik kimyasal gübrelerin, ilaçların ve suyun bilinçsiz ve aşırı kullanılmasının sonucu, önemli sorunları da beraberinde getirmiştir.

Tarımın çevre üzerindeki olumsuz ve aşırı baskısı, özellikle gelişmiş ülkelerde doğal kaynakların korunması, insan, hayvan ve çevre sağlığı konularının gündeme gelmesine ve toplum bilincinin gelişmesine neden olmuştur. Tarımın ekonomik ve ekolojik olarak kendisinden beklenen faydayı sağlayabilmesi için sürdürülebilir tarımsal uygulamaların ön plana çıkması ile birlikte organik tarımda giderek önem kazanmıştır. Organik tarımın gıda güvenilirliği, sağlıklı beslenme, insan sağlığı ve çevre koruma üzerindeki olumlu etkileri, yurt içinde ve yurt dışında organik ürüne olan talebi artırmıştır.

Organik tarım, hayvansal ve bitkisel üretimi bir bütün olarak tasarlayan, toprağın yapısını bozmayan bir anlayışla verimliliği artıran, hayvan refahını esas alan, işletme içerisinde sağlanan girdileri kullanmayı hedefleyen en son bilgi ve teknolojiden yararlanarak, tohumdan toprağa, girdiden işleme kadar belirli kurallar dahilinde denetim ve belgelendirmeyi gerektiren bir üretim sistemidir. Organik tarım, sürdürülebilir bir ekosistem, tüm canlılar için hakkaniyet, sosyal adalet ve beşeri ilişkiler anlayışı ile birlikte, aynı zamanda bir yaşam biçimidir.

1900'lerin başlarında Avrupa'da başlayan organik tarım faaliyetleri özellikle 1970'li yıllardan sonra devlet yardımlarıyla desteklenerek yaygınlaşmaya başlamıştır. Avrupa, Kuzey Amerika ve Japonya'da ki gelişmeler, Türkiye'yi de olumlu yönde etkilemiştir. Ancak, ülkemizde organik tarım, Avrupa ülkelerinin tersine üretici ve tüketici talepleri doğrultusunda tabandan değil, Avrupalı organik tarım firmalarının temsilcileri aracılığı ile yukarıdan aşağıya doğru gelişmiştir (Aksoy, 1999). Avrupa Birliği üyesi ülkeler, organik tarım ürünleri üretimi ve ticaretinde en geniş ekiliş alanına, en yüksek iç tüketim değeri ve dış ticaret hacmine sahip ülkeler arasındadır.

Türkiye'de organik tarımın gelişme öyküsü incelendiğinde, dış talebe bağlı olarak genel anlamda bir gelişmenin mevcut olduğu görülmekle birlikte, asıl gelişmenin iç piyasada tüketimin artmasına paralel olarak ortaya çıkması beklenmektedir. İç piyasadaki talebe göre ürün çeşitliliği, üretici sayısı, üretim miktarı da doğal olarak artış gösterecektir. 1990'lı yıllarda yetiştiricilerin organik üretime geçmelerinde özellikle prim fiyat ve pazar garantisi gibi ekonomik faktörler en etkili motivasyon unsuru olmuştur. Ancak, günümüzde ekonomik faktörlerin yanında organik tarım yapan üreticiler arasında çevre bilincinin gelişmesi ve insan sağlığına verilen önemin artması da organik tarımın benimsenmesi ve sürdürülmesinde etkili olmuştur.

1.Dünyada Organik Tarım

Organik tarımın tüm dünyada önem kazanması ile birlikte zaman içerisinde tüm ülkeler kendilerine özgü koşullarda organik tarım faaliyetlerini geliştirmeye ve yaygınlaştırmaya başlamışlardır. Bu gelişmeler ışığında, dünyadaki organik tarım hareketini bir çatı altında toplamak ve düzenlemek amacıyla, 1972 yılında “Uluslararası Organik Tarım Hareketleri Federasyonu” (International Federation of Organic Agriculture Movements-IFOAM) kurulmuştur. IFOAM tarafından geliştirilmiş olan “Temel İlkeler”, 1998 yılında “Temel Standartlar” olarak revize edilmiştir (www.ifoam.org). Bu organizasyon aracılığıyla organik tarımdaki tüm gelişmeler üyeler tarafından izlenmekte ve çiftçilere aktarılmaktadır. Organik tarım ile ilgili araştırma çalışmaları yapmak amacıyla da, 1973 yılında İsviçre’de “Organik Tarım Araştırma Enstitüsü” ((Research Institute of Organic Agriculture - FiBL) kurulmuştur.

Dünya’da organik tarım hızla gelişme göstermektedir. Son 20 yılda Avrupa, Kuzey Amerika ve Japonya’da organik ürüne talep artmıştır. Organik tarımın gelişimine 2010 yılı sonu itibarıyla bakıldığında dünya’da organik tarım alanı 37.04 milyon hektardır. Bu alanın dağılımına bakıldığında %33 Okyanusya’da, %27’si Avrupa, %23’ü Latin Amerika, %7’si Asya, %7’si Kuzey Amerika ve %3’ü Afrika’da bulunmaktadır. AB ülkeleri içerisinde en fazla ekolojik ürün ekiliş alanına sahip ülkeler 1.5 milyon hektar ile İspanya ilk sırada yer almakta olup, sırasıyla İtalya ve Almanya izlemektedir. 2008-2009 döneminde tüm dünyada organik tarım alanını en fazla artıran ülkeler Arjantin ve Türkiye’dir (Willer ve Kilcher, 2011).

Ayrıca, tüm dünyada organik gıda ve içecek piyasası gelişmeye devam etmektedir. 2010 yılı başı itibarıyla dünya organik tarım ticaretine ve iç pazar tüketimine konu olan değer 59 milyar dolardır. Bu değer % 45’i Amerika Birleşik Devletleri tarafından gerçekleştirilirken, bunu Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya, Kanada, İtalya izlemektedir.

Dünyada kişi başına en çok ürün tüketen ülkeler arasında İsviçre, Danimarka, Lüksemburg, İsveç, Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Fransa gelmektedir.

Organik tarıma yönelik desteklerin Avrupa’da 1960’larda başladığı görülmektedir. Bugün tüm Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkelerde, Tarım-Çevre Programı kapsamında (EC Regulation 2078/92) ekolojik ürün üreten çiftçilere, devlet tarafından doğrudan destek verilmektedir.

2. Türkiye’de Organik Tarım

Türkiye’de organik üretimi başlatan önemli nedenlerden birisi geleneksel ürünlerin Avrupa organik pazarında talep edilmesi olmuştur. Organik olarak yetiştirilen ilk ürünler kuru incir ve üzumdür. Ürün yelpazesi daha sonraki yıllarda kuru kayısı, fındık ve pamukla genişlemiştir. İlk resmi organik tarım hareketi 1992 yılında “Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği”nin kurulmasıyla başlamıştır. Başta ithalatçı ülkelerin bu konudaki mevzuatlarına uygun olarak yapılan üretim, 1991 yılından sonra bitkisel üretimde, 1999 yılından sonrada hayvansal üretimde 2092/91 sayılı Avrupa Birliği Konsey Tüzüğü esas alınarak yapılmıştır.

1990’lı yıllarda organik ürünlerin ticari olarak tüm dünyada önem kazanması ile birlikte, üretimden pazarlamaya kadar organik tarım faaliyetlerinin tüm aşamalarını düzenleyen ulusal bir mevzuatın oluşturulması zorunluluk haline gelmiştir. Bu doğrultuda mülga Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde “Bitkisel ve Hayvansal Ürünlerin Ekolojik Metotlarla Üretilmesine İlişkin Yönetmeliği” hazırlamış ve ilgili yönetmelik 24 Aralık 1994 tarihli ve 22145 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe konmuştur. Sonraki yıllarda sektörde yaşanan gelişmeler ile birlikte, AB mevzuatındaki değişimlere uyum sağlamak üzere yönetmelik değişiklikleri yapılmış olup, 2002 yılında “Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik” yayımlanmıştır.

Organik tarımın artan önemi göz önüne alınarak, tarafların görev ve sorumluluklarına hukuki dayanak oluşturmak üzere organik ürünlerin üretimi, tüketimi ve denetlenmesine dair bir kanun tasarısı Hükümetin Acil Eylem planı içerisinde yer almış, 03 Aralık 2004 tarihli ve 25659 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun ile; organik tarımsal faaliyetler, kontrol ve sertifikasyon hizmetleri yasal dayanağa kavuşturulmuş, kuralları ihlal edenlere cezai hükümler getirilmiş, ulusal, bölgesel, yerel radyo ve televizyonların organik tarımla ilgili yayın yapmaları sağlanmıştır. Bu Kanuna dayalı olarak hazırlanan “Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik” ise, 2005 yılında yürürlüğe girmiştir.

Avrupa Birliği ülkelerinin Türkiye için önemli bir pazar olması nedeni ile ulusal mevzuatın Avrupa Birliği mevzuatı ile uyumlaştırılması çalışmalarına önem verilmiştir. Bu amaca yönelik olarak, AB organik tarım mevzuatındaki değişiklikler takip edilerek, mevzuat uyum çalışmaları yapılmaktadır. Avrupa Birliği’nin 2092/91 sayılı Konsey Tüzüğüne yerine, 834/2007 sayılı Konsey Tüzüğü ve 889/2008 sayılı Komisyon Tüzüğüne 1 Ocak 2009 yılında yürürlüğe girmesi sonucunda, ulusal organik tarım mevzuatı AB Mevzuatı ile uyumlu hale getirilmiş ve 2010 yılında yeniden yayımlanmıştır. Ülkemizin Avrupa Birliği ülkelerine organik ürün ihracatını kolaylaştırmak amacıyla üçüncü ülkeler listesine dahil edilmesi için, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından bir teknik dosya hazırlanarak, Avrupa Birliği Komisyonuna gönderilmiştir. Söz konusu dosyaya yönelik değerlendirme çalışmaları, AB Komisyonu nezdinde halen devam etmektedir.

Türkiye iklim, toprak, su kaynakları, ürün çeşitliliği ve iş gücü bakımından organik tarım için elverişli koşullara sahiptir. Organik tarımda temel amaç; doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı ve tüketicilerin güvenilir gıdaya ulaşımını sağlamaktır. Bu amacın gerçekleştirilmesi için tüm paydaşların katılımı ile organik tarımın her aşamasında gelişmenin kalıcı olması hedeflenmektedir. Politikalar ve faaliyetler, bu temel amaca yönelik olarak geliştirilmekte ve uygulanmaktadır. Bunun yanı sıra, üreticinin gelir düzeyinin yükseltilmesi, tüketici talebine olumlu cevap verilebilmesi, çevrenin korunması, eko agro-turizm, hizmet sektörü ve organik tarım sanayinin gelişmesi ve dış pazardan daha fazla pay alınması da giderek önem kazanmıştır.

İhracata yönelik talepler doğrultusunda kuru üzüm ve kuru incir gibi geleneksel ürünler ile başlayan organik tarım, yıllar itibariyle önemli gelişmeler göstermiştir. Sekiz ürün ile

başlayan organik tarım faaliyeti son yıllarda 200 ürünü geçmiştir. 2011 yılı itibariyle ortalama 42 bin üretici tarafından, 442 bin ha kültüre alınan alan ve 172 bin ha doğadan toplama alanı olmak üzere toplam 614 bin ha alanda, 1 milyon 659 bin ton civarında organik üretim yapılmaktadır. Benzer gelişme organik tarımda üretim yapan, ürün işleyen, pazarlayan firma sayılarında da görülmektedir. Bu kapsamda, organik tarımsal üretim verileri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Yıllar itibariyle organik tarımsal üretim göstergeleri (Geçiş süreci dâhil)

Yıllar	Ürün Sayısı	Üretici Sayısı	Üretim Alanı (ha)	Üretim Miktarı (ton)
2003	179	14.798	113.621	323.981
2004	174	12.806	209.573	378.803
2005	207	14.401	203.811	421.934
2006	203	14.256	192.789	458.095
2007	201	16.276	174.283	568.128
2008	247	14.926	166.883	530.225
2009	212	35.565	501.641	983.715
2010	216	42.097	510.033	1.343.737
2011	225	42.460	614.618	1.659.543

Kaynak: GTHB, OTBİS Kayıtları, 2012

2011 yılı verilerine göre ülkemizde organik ve geçiş sürecinde olmak üzere toplam 12.162 adet büyük baş hayvan, 33.818 adet küçükbaş hayvan, 431.754 adet kanatlı hayvan ile 72.659 adet arılı kovan bulunmaktadır (Tablo 2-3).

Tablo 2. Yıllar itibariyle organik ve geçiş sürecinde yer alan hayvancılık göstergeleri

Yıllar	Üretici Sayısı	Büyük Baş (baş)	Küçük Baş (adet)	Kanatlı Sayısı (adet)
2005	6	1953	10.066	890
2006	12	2400	11.002	5.894
2007	27	4497	16.711	22.247
2008	37	4578	12.180	22.428
2009	150	7207	16.374	111.760
2010	174	37.432	21.454	342.329
2011	225	12.162	33.818	431.754

Kaynak: GTHB, OTBİS Kayıtları, 2012

Tablo 3. Yıllar itibariyle organik ve geçiş sürecindeki arıcılık göstergeleri

Yıllar	Üretici Sayısı	Arılı Kovan Sayısı (Adet)	Üretim Miktarı (ton)
2006	188	33.278	640,32
2007	241	31.183	497,38
2008	281	27.380	181,21
2009	465	25.531	206,50
2010	403	27.607	208,14
2011	754	72.659	221,31

Kaynak: GTHB, OTBİS Kayıtları, 2012

Ülkemizde başta ihracata bağlı olarak gelişen organik tarım, gıda güvenilirliği konusunda tüketici bilincinin gelişmesine paralel olarak iç pazarda da talep edilir hale gelmiştir. 1990'lı yıllardan bu yana büyük şehirlerdeki süper marketlerde ve organik ürün satış mağazalarında satılmakta olan organik ürünler, sivil toplum kuruluşları ve belediyelerin katkılarıyla kurulan organik ürün pazarları aracılığı ile tüketiciye ulaştırılmaya başlanılmıştır. Son yıllarda organik ürün pazarlarında ciddi artış olmuş ve başta İstanbul, İzmir, Ankara olmak üzere ülke genelinde 15 noktada organik ürün pazarı kurulmaktadır.

Fındık ve fındık ürünleri, kuru üzüm, kayısı ve ürünleri, incir ve incir ürünleri, mercimek ve çeşitleri ile pamuk ve tekstil ürünleri, başlıca ihraç edilen ürünler arasında yer almaktadır. İhracat yapılan ülke sayısı yaklaşık 13 civarında olup, Avrupa Birliği ülkeleri ilk sırada yer almaktadır. ABD, Birleşik Arap Emirlikleri, Irak ve Rusya Federasyonu diğer önemli ihraç pazarlarını oluşturmaktadır. Türkiye'nin dünya organik ürün ticaretindeki payı oldukça düşüktür. Yıllara göre değişmekle birlikte, 2011 yılı itibarıyla Türkiye'nin organik ürün ihracat değeri Ege İhracatçı Birlikleri tarafından 15.5 milyon dolar olarak bildirilmektedir. Gerçekte bu değerin daha yüksek olduğu ancak, organik ürünlere özgü bir Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu (GTİP) numarası bulunmaması ve bazı organik ürünlerin organik olarak kayda girmeden ihraç edilmesi nedeniyle, ihracat verilerine yansımadağı düşünülmektedir.

Türkiye organik tarım ürünü ithalatı da yapmaktadır. Muhtelif reçel, marmelat, ayçiçeği yağı, balmumu, çikolata, kahve, soya unu ve zencefilli kurabiye olmak üzere 2011 yılında 18 ülkeden organik ürün ithal edilmiştir.

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de organik tarımın benimsenmesinde ve üreticilerin organik tarıma yönlendirilmesinde üreticilere sağlanan destekler büyük önem arz etmektedir. Organik tarıma yönelik destekler 2005 yılında bitkisel üretim için doğrudan gelir desteğine ilave destekleme ödemesi olarak başlamış olup, ilerleyen yıllarda hayvancılık, su ürünleri ve arıcılığı da kapsayacak şekilde genişletilmiştir. 2012 yılında organik meyve ve sebze için 35 TL/da, tarla bitkileri için 10 TL/da, organik hayvancılık, organik arıcılık ve organik su ürünleri için konvansiyonel üretime verilen desteklere ilave olarak %50 ödeme yapılması planlanmıştır.

Organik tarımsal ürün ve girdi üreten müteşebbislere, 2004 yılından itibaren düşük faizli tarımsal kredi uygulaması kapsamında % 60 cari faiz indirimli yatırım (3 yıl vadeli) ve işletme kredisi (1 yıl vadeli) kullanma imkanı sağlanmıştır. Söz konusu destekleme 2012 yılında %50 cari faiz indirimli yatırım (7 yıl vadeli) ve işletme kredisi (18 ay) şeklinde uygulanacaktır. Ayrıca, tarımsal arazilerde toprak ve su kalitesinin korunması, yenilenebilir doğal kaynakların sürdürülebilirliği ve yoğun tarımsal faaliyetlerin olumsuz etkilerinin azaltılmasına yönelik gerekli kültürel tedbirlerin alınması amacıyla Çevresel Amaçlı Tarımsal Arazilerin Korunması (ÇATAK) Programına katılan ve hibe sözleşmesi imzalayan çiftçilere Bakanlıkça tarımsal destekleme ödemesi yapılmaktadır. Bu kapsamda 3. kategori çevre dostu tarım teknikleri ve kültürel uygulamalarına 135 TL/da ödeme yapılmaktadır.

Organik tarım sertifikasına sahip ham, yarı mamul veya mamul ürünlerden "Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun" kapsamında hal rüsumu alınmamaktadır.

Tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetlerinden faydalanan üreticilere, 600 TL destekleme ödemesi yapılmaktadır. Tarımsal girişimcilerin bu destekten yararlanabilmesi için, çiftçi kayıt ve/veya sera, su ürünleri, arıcılık, koyun-keçi kayıt sistemine kayıtlı olmaları gerekmektedir.

2011 yılında yalnızca örtü altı sebze ile açıkta domates ve turunçgillerde faydalı böcek ve feromon tuzak kullanımına destek verilirken, 2012 yılında örtü altı sebze, açıkta domates ve turunçgillere ilaveten bu ürünlere ülkemiz için önemli tüketim ve ihraç ürünü olan bağ ve elma eklenmiştir.

Proje kapsamında en az 10 milyon ABD doları karşılığı TL tutarında organik tarım yatırımı yapmayı ve en az 10 kişiye 10 yıl süre ile istihdam sağlamayı taahhüt eden yatırımcılara hazine arazileri 49 yıllığına kiraya verilmektedir. Organik ürün ihracatı yapan müteşebbisler, öngörülen limitler dahilinde ihracat iadesi ödemelerinden yararlanmaktadır.

Çevre Maliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ kapsamında, ihracata yönelik organik ürünlerin sertifika ve analiz giderleri desteklenmektedir. Bu kapsamda belgelendirme ve laboratuvar analiz harcamaları (belge ve/veya analiz başına) %50 oranında ve en fazla 25.000 \$'a kadar desteklenmektedir.

3. Temel Amaç ve Politikalar

Organik tarım, doğal kaynakların korunması ve geliştirilmesi, tarımda sürdürülebilirliğin sağlanması ve tüketicilerin güvenli gıdaya ulaşımı için etkin bir üretim sistemidir.

Organik tarımın geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasındaki temel amaç, organik ürünlerin üretim, tüketim ve pazar payını artırmaktır.

Bu kapsamda, ürün çeşitliliği ve verimliliğin artırılması, izlenebilirliğin sağlanması, kalite standardının AB standartları seviyesine ulaştırılması ve etkin denetim mekanizmasının kurulması, teşvik ve desteklerin devam ettirilmesi, pazarlamada yeni yaklaşımların getirilmesine ilişkin politikalar izlenmektedir.

Tarımsal üretim içerisinde organik tarımın payının artırılması, çevre koruma ve kırsal kalkınma politikaları, turizm ve sağlık sektörü ile entegrasyonun sağlanması da hedeflenmektedir.

Organik tarımın ülke genelinde geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için sistemde yer alan tüm unsurların belirli bir mantıksal çerçeve ve plan dahilinde koordine edilmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda, öncelikle tarım arazilerinin kirletilmeden gelecek kuşaklara aktarılması, topluma güvenli gıdaları üretme ve tüketme hakkı verilmesini sağlamak amacıyla, Bakanlık, Üniversiteler, kamu kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, meslek örgütleri ile işbirliği içerisinde "Ulusal Organik Tarım Stratejik Planı" hazırlanmıştır.

Belirlenen stratejik hedeflere erişebilmek için ise tüm paydaşların katılımı ile Organik Tarım Eylem Planı hazırlanmıştır.

Eylem Planı;

- Organik tarımın geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması,
- Kontrol ve denetime yönelik hizmetlerin güçlendirilmesi,
- Veri toplama alt yapısı dahil izlenebilirliğin iyileştirilmesi,
- Eğitim ve yayım hizmetlerinin etkinleştirilmesi,
- Kurumsal kapasitenin geliştirilmesi,

olmak üzere 5 gelişme eksenini ve 28 eylemden oluşmakta olup, organik tarım konusunda ülkemizde yaşanan aşağıda belirtilen temel sorunlar ve ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak geliştirilmiştir.

- Kanun ve yönetmelik değişiklik ihtiyacı,
- AB ile ulusal organik tarım mevzuatının denkliğinin sağlanamamış olması,
- National Organic Program (NOP) ve Japanese Agricultural Standard (JAS) gibi pazarda etkin uluslararası standartlarla ulusal mevzuatın denkliğinin sağlanamamış olması,
- Denetim alt yapısındaki eksiklikler,
- Kayıt dışılık,
- Pazar sıkıntısı, iç ve dış pazarın dengeli gelişmemesi,
- Uzmanlık ve hizmet içi eğitimlerin yeterli düzeyde olmaması,
- Eğitim ve yayım çalışmalarının yeterince etkili olmaması,
- AR-GE çalışmalarının yetersiz olması, sonuçların uygulamaya aktarılamaması,
- Doğru ve güncel bilgiye erişimde yaşanan sorunlar,
- Organik ürünlere güvensizlik,
- İthal girdiye bağımlılık,
- Girdi fiyatlarının görece yüksek olması,
- İhracatta karşılaşılan güçlüklerdir.

4. Çalışmalarda Kullanılan Yöntem

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın 2012 yılı programında "Organik Tarımın Geliştirilmesine ve Yaygınlaştırılmasına Yönelik Eylem Planı"nın hazırlanması öncelikli tedbir kapsamında yer almıştır. "Ulusal Organik Tarım Strateji Planında" yer alan stratejiler de dikkate alınarak Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın koordinatörlüğünde söz konusu eylem planının hazırlanmasına ilişkin çalışmalar başlatılmıştır. Bu kapsamda işbirliği yapılacak olan kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, sivil toplum örgütleri, özel sektör ile kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarını kapsayan yaklaşık 70 farklı kuruluşa görüş sorulmuştur. Ayrıca, 11 Nisan 2012 tarihinde organik tarım konusunda çalışma yetkisi verilen kontrol ve sertifikasyon kuruluşları ile 23 Mayıs 2012 tarihinde üretici birlikleri ile, 08 Haziran 2012 tarihinde özel sektör ile, 19 Haziran 2012 tarihinde kamu kurum ve kuruluşları ile, 20 Haziran 2012 tarihinde ziraat fakülteleri ve sivil toplum kuruluşları ile toplantılar düzenlenmiştir. Söz konusu toplantılarda, organik tarımın sorunları, çözüm önerileri değerlendirilmiş olup, eylem planının gelişme eksenleri ve bu kapsamda yürütülecek eylemlerin belirlenmesi konusunda çalışmalar yürütülmüştür.

5. Eylem Planının Yapısı

Eylem Planı'nda yer alan her gelişme eksenini ve altında yer alan eylem için; eylem no, eylem adı, sorumlu kuruluş, işbirliği yapılacak kuruluş, başlama, bitiş tarihi ve açıklama sütunları bulunmaktadır.

- "Eylem No", ilgili eksenini ve altında yer alan eylemin sırasını ifade etmektedir.
- "Eylem Adı", yapılacak işi tanımlamaktadır.
- "Sorumlu Kuruluş", öngörülen faaliyeti ilgili yerel ve kamu kuruluşları ile işbirliği içerisinde yürüterek, süresinde sonuçlandırmak ve raporlamaktan sorumlu kuruluştur.
- "İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar", faaliyetin yürütülmesi ve sonuçlandırılması sürecinde, faaliyet ile doğrudan veya dolaylı ilişkisi bulunan ve sorumlu kuruluşla işbirliği yaparak somut destek verecek kuruluşlardır.

- “Başlama ve Bitiş Tarihi”, faaliyetin tamamlanması için öngörülen süreyi ifade etmektedir.
- “Açıklama”, faaliyetin gerekçesini ve yapılacak işlerin detayını ortaya koymaktadır.

6. İşbirliği Yapılacak Kurum ve Kuruluşlar

- Ekonomi Bakanlığı,
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı,
- Orman ve Su İşleri Bakanlığı,
- Avrupa Birliği Bakanlığı,
- Kalkınma Bakanlığı,
- Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
- Sağlık Bakanlığı,
- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı,
- İçişleri Bakanlığı,
- Kültür ve Turizm Bakanlığı
- Milli Eğitim Bakanlığı,
- Mili Savunma Bakanlığı,
- Diyanet İşleri Başkanlığı,
- Türk Standartları Enstitüsü,
- Türkiye İstatistik Kurumu,
- Radyo Televizyon Üst Kurulu,
- Ege İhracatçı Birlikleri,
- Üniversiteler,
- Üretici Örgütleri,
- Yerel Yönetimler,
- Sivil Toplum Kuruluşları,
- Kontrol ve Sertifikasyon Kuruluşları (KSK),
- Müteşebbisler’dir.

Ayrıca, işbirliği yapılacak kuruluşların sorumlu oldukları eylemlerin, yıllık iş programlarında yer alması ve bu eylemlerin gerçekleştirilmesi amacıyla, bütçelerinde gerekli kaynakların tahsis edilmesine önem verilmektedir.

7. Eylem Planının Uygulanması, İzlenmesi ve Değerlendirilmesi

Eylem Planının uygulanması ve sekreteryasından Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü, izleme ve değerlendirilmesinden Strateji Geliştirme Başkanlığı sorumludur. Uygulamadan sorumlu kuruluş eylem planı kapsamında sorumluluğu olan ve işbirliği yapılan kurum ve kuruluşlar ile yılda en az bir defa toplantı yaparak gelişmeleri değerlendirir. Bu değerlendirmenin sonucunda bir sonraki yılın iş planı ve uygulama takvimi belirlenir. Uygulamadan sorumlu kuruluş tarafından eylem planı kapsamında yapılan faaliyetler ve gelişmeler ile ilgili olarak altı aylık dönemler halinde Strateji Geliştirme Başkanlığına rapor gönderilir.

8. Gelişme Eksenleri ve Eylemler

EKSEN 1. Organik Tarımın Geliştirilmesi ve Yaygınlaştırılması

Eylem planı kapsamında belirlenen gelişme eksenlerinin birincisi ile organik tarımın üretimden tüketiciye ulaşıncaya kadar tüm aşamalarının ulusal ve uluslararası geçerliliği olan kurallara uygun olarak yapılması, denetlenmesi, tüketici güveninin sağlanması ve organik tarım sektörünün rekabet gücünün ve etkinliğinin artırılması amaçlanmaktadır.

İhracata yönelik olarak üretilen organik ürünler, aynı zamanda alıcı ülkelerin standartlarına göre üretilerek sertifikalandırılmaktadır. Organik ürünlerimizin alternatif pazarlara girebilmesi için, ulusal mevzuat dışındaki uluslararası standartların da öğrenilmesi, bu standartlara göre üretimin yönlendirilmesi, sertifikalandırılması ve ürünlerin pazarlanmasında standart farklılıklarından kaynaklanacak sorunların çözülmesi gerekmektedir. Organik ürün çeşitliliğini doğrudan etkileyen hususların değerlendirilmesi ve sorunun çözümüne yönelik önerilerin ortaya konulması gerekmektedir.

Bu kapsamda uygulamada karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik mevzuat değişiklik çalışmaları ve AB mevzuatındaki değişikliklere paralel olarak uyum çalışmaları yapılacaktır. Ayrıca, NOP, JAS gibi uluslararası standartların incelenmesi ve ulusal mevzuat ile denkleğin sağlanmasına yönelik çalışmalar da yürütülecektir.

Organik tarımın gelişmesini kısıtlayan mevzuat ve uygulamaların tespit edilerek değerlendirilmesi, ilgili kurum ve kuruluşlar ile sorunların çözümüne yönelik işbirliği yapılacaktır. Organik tarımın uygulama usul ve esasları Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından çıkarılan mevzuat doğrultusunda belirlenmekle birlikte, organik ürünlerin ithalatı, ihracatı, yurt içinde pazarlanması vb. işlemler konu ile ilgili diğer ulusal mevzuat hükümlerine de tabi olarak yapılmaktadır. Organik ürünlerin yurt içi ve yurt dışında pazarlanma alanını genişletecek mevzuat hükümlerinin belirlenmesi ve ulusal çıkarlar doğrultusunda gerekli düzenlemelerin yapılması organik tarım sektörünün rekabet gücünü ve etkinliğini artıracaktır.

Organik/ekolojik/biyolojik kelimeleri ile eko ve bio eklerini içeren ifadelerin amacı dışında kullanılmasını engellemek ve organik tarım faaliyeti ile iştiğal etmeyen özel veya tüzel kişiliklerin “organik” ifadesini kullanarak patent almaları veya tescil ettirmelerini önlemek amacıyla gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Organik ürünlere yönelik alternatif pazarlama kanallarının geliştirilmesi, organik ürün ihracatının teşvik edilmesi ve ihracatla ilgili sorunların çözümüne yönelik çalışmaları yapmak amacıyla organik ürün çalışma grubu kurulacaktır.

İnsan ve hayvan sağlığı başta olmak üzere, doğal kaynakların ve çevrenin korunması konularında görev ve sorumluluğu bulunan kurum ve kuruluşlar ile kurumsal kaynakların etkin kullanılmasını teminen ortak proje/projelerin hazırlanması ve uygulanmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve Milli Savunma Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı ile (ana okulları dahil olmak üzere ilk ve orta dereceli okullar, liseler, hastaneler ve askeri kuruluşlar ve din görevlileri) gıda güvenliği ve güvenilirliği açısından organik gıdaların

önemine ve organik ürün tüketiminin teşvik edilmesine yönelik ortak çalışmalar yürütülecektir.

Organik ürünlerde olası kontaminasyon riskinin izlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla üniversiteler ve uzman kuruluşlar ile ortak çalışmalar yapılacaktır.

Her yıl en az bir defa kontrol ve sertifikasyon kuruluşları (KSK), üretici birlikleri, müteşebbisler vb. ile birlikte sorunların tespiti ve değerlendirmesine yönelik toplantılar düzenlenecektir.

Organik tarımdaki gelişmelere paralel olarak, mevcut destekleme modeli değerlendirilerek, ihtiyaç duyulan düzenlemeler yapılacaktır.

EKSEN 1.Organik Tarımın Geliştirilmesi ve Yaygınlaştırılması

Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama-Bitiş Tarihi	Açıklama
1.1	Mevzuat değişikliği çalışmaları yapılacaktır.	GTHB	Başbakanlık, Ekonomi Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı	2013-2016	Uygulamada karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik olarak organik tarım kanununda ve ilgili yönetmelikte değişiklik çalışmaları ile AB mevzuatındaki değişikliklere paralel olarak mevzuat uyum çalışmaları yapılacaktır.
1.2	Uluslararası mevzuatlarla (standartlarla) ulusal mevzuatın denkliliğinin sağlanmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.	GTHB	Ekonomi Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, TÜRKAK	2013-2016	NOP, JAS gibi uluslararası mevzuatlar incelenerek, söz konusu mevzuat ile ulusal mevzuatın denkliliğini sağlamaya yönelik çalışmalar yapılacaktır.
1.3	Alternatif pazarlama kanallarını geliştirmeye ve organik ürün ihracatını teşvik etmeye yönelik faaliyetler belirlenecektir.	GTHB	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Bilim Teknoloji ve Sanayi Bakanlığı, Üniversiteler, KSK, Müteşebbisler	2013-2016	Organik ürün çalışma grubu oluşturularak organik ürünlere yönelik alternatif pazarlama kanallarının geliştirilmesi, organik ürün ihracatının teşvik edilmesi ve ihracatla ilgili sorunların çözümüne yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama- Bitiş Tarihi	Açıklama
1.4	Organik tarımın gelişmesini kısıtlayan mevzuat ve uygulamalar tespit edilerek değerlendirilecek ve sorunların çözümüne yönelik çalışmalar yapılacaktır.	GTHB	Bilim Teknoloji ve Sanayi Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı	2013-2015	Organik tarımın uygulama usul ve esasları Bakanlık tarafından çıkarılan mevzuat doğrultusunda belirlenmekle birlikte, organik ürünlerin ithalatı, ihracatı, yurt içinde pazarlanması vb. işlemler konu ile ilgili ulusal mevzuat hükümlerine tabi olarak yapılmaktadır. Bu kapsamda organik ürünlerin yurt içi ve yurt dışında pazar alanını genişletecek mevzuat hükümlerinin belirlenmesi ve ulusal çıkarlar doğrultusunda gerekli düzenlemelerin yapılması önem arz etmektedir. Organik ürün çeşitliliğini doğrudan etkileyen hususların değerlendirilmesi ve sorunun çözümüne yönelik önerilerin ortaya konulması gerekmektedir. Ayrıca, “Organik” kelimesinin amacı dışında kullanılmasını engellemek ve organik tarım faaliyeti ile iştigal etmeyen özel veya tüzel kişiliklerin “organik” ifadesini kullanarak patent almaları veya tescil ettirmelerini önlemek amacıyla gerekli yasal düzenlemelerin de yapılması gerekmektedir.

Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama- Bitiş Tarihi	Açıklama
1.5	Organik tarımın ülke genelinde yaygınlaştırılmasına yönelik paydaş kurum ve kuruluşlar ile projeler/çalışmalar yürütülecektir.	GTHB	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Orman ve Su İşleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı (Yerel Yönetimler-Valilikler) Üniversiteler, Üretici Örgütleri, STK	2013-2016	İnsan ve hayvan sağlığı başta olmak üzere, doğal kaynakların ve çevrenin korunması konularında görev ve sorumluluğu bulunan kurum ve kuruluşlar ile kurumsal kaynakların etkin kullanılmasını teminen ortak proje/projelerin hazırlanması ve uygulanmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.
1.6	Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı Mili Savunma Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı ile ortak eğitim faaliyetlerinin yürütülmesi ve organik ürünlerin bilinçli tüketimine yönelik işbirliği yapılacaktır.	GTHB	Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Mili Savunma Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı	2013-2016	Paydaş kurumlar ile (ana okulları dahil olmak üzere ilk ve orta okullar, liseler hastaneler ve askeri kuruluşlar ve din görevlileri) gıda güvenliği ve güvenilirliği açısından organik gıdaların önemine ve organik ürün tüketiminin teşvik edilmesine yönelik ortak çalışmalar yürütülecektir.

Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama-Bitiş Tarihi	Açıklama
1.7	Organik ürünlerde olası kontaminasyon riskinin izlenmesi ve değerlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.	GTHB	Üniversiteler, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Müteşebbisler, KSK	2013-2015	Organik ürünlerde olası kontaminasyon riskinin izlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla üniversiteler ve uzman kuruluşlar ile ortak çalışma yapılacaktır.
1.8	Organik tarımın birincil paydaşları ile düzenli yıllık değerlendirme toplantısı düzenlenecektir.	GTHB	KSK, Üretici Örgütleri, Müteşebbisler, STK, Üniversiteler	2013-2016	Her yıl en az bir defa KSK, üretici birlikleri, müteşebbisler, üniversiteler vb. ile birlikte ihtiyaçların tespiti ve değerlendirmesine yönelik toplantı düzenlenecektir.
1.9	Mevcut destekler yeniden düzenlenecektir.	GTHB	KSK, Üretici Örgütleri, Müteşebbisler	2013-2014	Organik tarımdaki gelişmelere paralel olarak, mevcut destekleme modeli değerlendirilerek, gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

EKSEN 2. Kontrol ve Denetime Yönelik Hizmetlerin Güçlendirilmesi

Ülkemizde tarımsal üretim, birçok bölgede sentetik girdi kullanılmadan yapılmakla birlikte kontrol ve sertifikasyon sistemine dahil olmadığı için organik olarak pazarlanamamaktadır.

Organik ürünlerin sağlıklı ve çevre dostu olmasının yanı sıra tüketicinin organik ürüne güven duymasının en önemli nedenlerinden bir tanesi de organik ürünlerin kontrol edilerek, nihai ürünün sertifikalandırılmasıdır.

Organik üretim kuralları ulusal ve uluslararası standartlarla ve mevzuatla belirlenmiştir. Kurallara uymayan kontrol ve sertifikasyon kuruluşları ile müteşebbislere önemli yaptırımlar uygulanmaktadır.

Organik tarım faaliyetlerinin kontrol ve sertifikasyon işlemleri, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından ilgili mevzuat çerçevesinde yetki verilen, bağımsız ve akredite kuruluşlar tarafından yapılmaktadır. Söz konusu kuruluşların yeterli sayıda teknik bilgi ve deneyime sahip personel istihdam etmeleri ve kalite sistemini uygulamaları gerekmektedir.

Müteşebbislerin organik tarım faaliyetini kontrol eden ve sertifikalandıran kuruluşların yeterliliği ise Bakanlık tarafından denetlenmekte olup, kuralları ihlal edenlere yaptırımlar uygulanmaktadır. Bu kapsamda, kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarının büro denetimi Bakanlık tarafından, müteşebbis ve işletme denetimi ise 81 il müdürlüğünde kurulan organik tarım birimi tarafından yapılmaktadır.

Organik tarım işletmeleri için paydaşların katılımı ile faaliyet risk analizi yapılarak, bunun sonucuna göre denetimler yapılacaktır.

Organik tarım birimi tarafından, organik ürün işleyen işletmelerin yılda en az bir defa denetimi yapılacaktır.

Kontrol ve sertifikasyon hizmetlerinde görev alan denetçilerin ulusal mevzuattaki değişiklikler konusunda bilgilendirilmesi ve denetim sırasında karşılaşılan sorunların değerlendirilmesi amacıyla eğitimler yapılacaktır.

Organik ürünlerin perakende pazarlandığı satış yerlerinin daha sık ve etkin denetiminin yapılması, “doğal ve geleneksel ürün” diye tanımlanan konvansiyonel ürünlerin organik ürünmüş gibi pazarlanmasının engellenmesi ve organik ürün kavramının kamuoyunda açıklığa kavuşturulması planlanmaktadır.

EKSEN 2. Kontrol ve Denetime Yönelik Hizmetlerin Güçlendirilmesi

Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama-Bitiş Tarihi	Açıklama
2.1	Organik tarım işletmelerine yönelik faaliyet risk analizi yapılacak ve denetimleri planlanacaktır.	GTHB	Müteşebbisler, KSK, Üniversiteler	2013-2014	İl müdürlükleri tarafından yapılan müteşebbis denetimlerinin etkinliğini artırmak amacıyla ilgili paydaşların katılımı ile organik tarım işletmeleri için faaliyet risk analizi yapılarak, analiz sonucuna göre denetim zamanı ve sıklığı belirlenecektir.
2.2	Organik ürün işleyen işletmelerin yılda en az bir defa denetimi yapılacaktır.	GTHB	Müteşebbisler	2013-2016	Kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarının büro denetimi Bakanlık tarafından müteşebbis ve işletme denetimi ise il müdürlükleri tarafından yapılmaktadır. Bu kapsamda 81 tarım il müdürlüğünde organik tarım birimi kurulmuştur. Organik ürün işleyen işletmelerin organik tarım birimi tarafından yılda en az bir defa denetlenmesi yapılacaktır.
2.3	Kontrolör ve sertifikelerle yönelik yılda en az bir defa güncelleme eğitimi düzenlenecektir.	GTHB	KSK	2013-2016	Ulusal mevzuattaki değişiklikler konusunda bilgi vermek ve sorunları değerlendirmek amacıyla KSK çalışanları ve sorumlularına yönelik güncelleme eğitimi yapılacaktır.
2.4	Organik ürün satan mağazaların ve pazar yerlerinin denetimi yapılacaktır.	GTHB, Yerel Yönetimler	Müteşebbisler	2013-2016	Organik ürünlerin perakende pazarlandığı mağazaların ve pazar yerlerinin daha sık ve etkin denetiminin yapılması, doğal ve geleneksel ürünlerin organik ürünmüş gibi pazarlanmasının engellenmesi ve organik ürünlere ilişkin tanımın tüketiciler nezdinde güçlendirilmesi planlanmaktadır.

EKSEN 3. Veri toplama Altyapısı Dahil İzlenebilirliğin İyileştirilmesi

Kontrol ve Sertifikasyon Kuruluşları ile Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatları arasında bilgi alış verişinin eksiksiz bir şekilde sağlanması amacıyla 2005 yılında “Organik Tarım Bilgi Sistemi” (OTBİS) kurulmuştur.

Kontrol ve Sertifikasyon Kuruluşları ile bu kuruluşlarda çalışan personele ait bilgiler, organik tarım faaliyetinde bulunan müteşebbis, işletme ve projelere ait, kimlik, arazi, ürün, üretim ve sertifika bilgileri OTBİS ile kayıt altına alınmaktadır. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Çiftçi Kayıt Sistemi ile entegre olan OTBİS, çiftçilerimizin desteklenmesinde de kullanılmaktadır.

Organik tarım sektöründeki gelişimin etkin bir şekilde izlenmesi amacıyla, veri toplama ve işleme dahil olmak üzere sektör ihtiyacı ve uluslararası uygulamalar dikkate alınarak mevcut bilgi sistemi geliştirilecektir.

Üretimden pazara kadar her aşamada izlenebilirliğin tesis edilmesi amacıyla sistemin incelenerek gerekli kriterlerin belirlenmesi ayrıca, bu kapsamda KSK, müteşebbis (üretici, işleyici, pazarlayıcı), aracı, tüccar vb. aktörlerin görev ve sorumluluklarının netleştirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Organik ürün ihracatında karşılaşılan sorunların belirlenmesi ve sağlıklı ve güncel verilerin temin edilmesi amacıyla Ekonomi Bakanlığı ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile işbirliği yapılarak, ihraç edilen organik ürünlerin tanımlanmasına yönelik bir yöntem belirlenmesine ilişkin çalışmalar yapılacaktır.

Organik tohum ve üretim materyallerine erişimi kolaylaştırmak ve kullanımı teşvik etmek amacıyla üretici ve sertifikalandırılmış ürün miktarlarının yayınlanmasına ilişkin çalışmalar yapılacaktır.

EKSEN 3. Veri toplama Altyapısı Dahil İzlenebilirliğin İyileştirilmesi

Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama- Bitiş Tarihi	Açıklama
3.1	Veri toplama altyapısı geliştirilecektir.	GTHB	Ekonomi Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, TÜİK, Ege İhracatçı Birliği, KSK	2013-2016	Organik tarım sektöründeki değişimin etkin bir şekilde izlenmesi amacıyla veri toplama ve işleme dahil olmak üzere sektör ihtiyacı dikkate alınarak mevcut bilgi sistemi geliştirilecektir.
3.2	İzlenebilirliğin iyileştirilmesine yönelik gerekli kriterler belirlenecektir.	GTHB KSK	Üniversiteler, Müteşebbisler, STK	2013-2014	Üretimden pazara kadar her aşamada izlenebilirliğin nasıl tesis edileceğinin belirlenmesi bu kapsamda KSK, müteşebbis (üretici,işleyici, pazarlayıcı) aracı, tüccar, vb. aktörlerin görev ve sorumlulukların netleştirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
3.3	Organik ürün ihracatında karşılaşılan sorunların belirlenmesi, güncel ve sağlıklı verilerin temin edilmesi amacıyla ilgili paydaşlarla işbirliği yapılacaktır.	GTHB	Ekonomi Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Müteşebbisler, KSK	2013-2014	Ekonomi Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile işbirliği yapılarak, ihraç edilen organik ürünlerin tanımlanması, güncel ve sağlıklı verilerin temin edilmesi amacıyla yönelik sistem geliştirilecektir.
3.4	Organik Tarım Bilgi sisteminde yer alan organik tohum ve üretim materyallerine (fide ve fidan) ilişkin güncel ve sağlıklı verilere erişimi sağlayıcı çalışmalar yapılacaktır.	GTHB	Müteşebbisler, KSK	2013-2016	Organik tohum ve üretim materyallerine erişimi kolaylaştırmak ve kullanımı teşvik etmek amacıyla üretici ve sertifikalandırılmış ürün miktarlarının yayınlanmasına ilişkin çalışmalar yapılacaktır.

EKSEN 4. Eğitim ve Yayım Hizmetlerinin Geliştirilmesi

Organik tarımın geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması konusunda en önemli faktörlerden biri de hedef kitleye doğru söylemler ve eğitim, yayım araçları ile ulaşılmasıdır. Organik ürünün özelliği, üretim tekniği, çevre ve insan sağlığına etkileri konusunda yeterli bilgiye sahip olmayan tüketiciler, organik ürüne ön yargı ile yaklaşmakta ve benimsemekte geç kalmaktadır. Bu durum organik ürün tüketimini sınırlandırmaktadır.

Bu kapsamda üreticilerin organik tarımı benimsemeleri, organik tarıma geçmeleri ve örgütlenmelerini sağlamak amacıyla, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı il ve ilçe müdürlükleri aracılığı ile eğitim ve yayım çalışmaları yapılacak olup, eğitime katılanlara belge verilecektir.

Tüketicilerin organik ürünü tanımalarına yönelik eğitim ve yayım çalışmaları yapılacaktır.

Organik ürün satışı yapılan yerlerin sorumlu personeline organik ürün konusunda bilgilendirilme eğitimi verilecek olup, eğitime katılanlara belge verilecektir.

Eğitimlerin etkinliğinin artırılması ve bir sonraki eğitim ihtiyaçlarının tespit edilmesi amacıyla yapılan eğitim ve yayım hizmetlerine yönelik etki analiz çalışmaları yapılacaktır.

Organik tarım ve organik ürünlerin doğru algılaması ve uygulamaya yönelik basılı ve görsel yayınlar hazırlanacaktır.

Organik tarım konusunda, ulusal ve yerel sorunlar ile ihtiyaçların belirlenmesi ve bu talepler doğrultusunda araştırma önceliklerinin ortaya konulması amacıyla Bakanlık, üniversiteler ve özel sektörü bir araya getiren teknoloji platformu kurulması planlanmıştır.

Organik tarım konusunda ulusal ve uluslararası düzeyde düzenlenen sempozyum, panel, seminer, fuar ve konferanslara teknik destek sağlanacak ve ülkemizdeki gelişmeler paydaşlara aktarılacaktır.

Organik tarım konusunda üretici ve tüketicilerin bilinçlendirilmesi amacıyla yerel, ulusal radyo ve televizyonlarda yayınlar ve kamu spotları hazırlanması ve yayınlanmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.

EKSEN 4. Eğitim ve Yayım Hizmetlerinin Geliştirilmesi

Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama-Bitiş Tarihi	Açıklama
4.1	Organik tarımda üreticinin bilgi düzeyini artırmaya ve çiftçi örgütlenmesini geliştirmeye yönelik eğitimler düzenlenecektir.	GTHB	Üniversiteler, Üretici Örgütleri STK, Yerel Yönetimler	2013-2016	Üreticilerin organik tarım benimsemelerini ve organik tarım yapmalarını sağlamak amacıyla GTHB il ve ilçe müdürlükleri aracılığı ile eğitim ve yayım çalışmaları yapılacak olup, eğitime katılanlara belge verilecektir.
4.2	Organik ürün konusunda tüketici bilincini geliştirmeye yönelik eğitimler yaygınlaştırılacak ve söz konusu eğitimlerin etkinliğinin artırılacaktır.	GTHB	Üniversiteler, RTÜK, STK	2013-2016	Tüketicilerin organik ürünü doğru algılamaları ve tanımalarına yönelik eğitim çalışmaları yapılacaktır.
4.3	Organik ürün satışı yapılan yerlerin sorumlu personeline yönelik eğitimler yapılacaktır.	GTHB	Üniversiteler, Yerel Yönetimler	2013-2016	Organik ürün satışı yapan dükkan, süpermarket/hipermarket vb. mağazalar ile semt pazarlarından sorumlu belediyelerin üst düzey sorumlularına ve ilgili personeline yönelik eğitim çalışmalar yapılacaktır.
4.4	Yapılan eğitim ve yayım hizmetlerine yönelik etki analizi çalışmaları yapılacaktır.	GTHB	Üniversiteler	2014-2015	Eğitim etkinliğinin artırılması ve bir sonraki eğitim ihtiyaçlarının tespit edilmesi amacıyla yapılan eğitim ve yayım hizmetlerine yönelik etki analizi yapılacaktır.
4.5	Basılı ve görsel yayınlar hazırlanacaktır.	GTHB	Üniversiteler, STK	2013-2016	Organik tarım ve organik ürünlerin doğru algılanması ve uygulamaya yönelik basılı ve görsel yayınlar hazırlanacaktır.

Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama-Bitiş Tarihi	Açıklama
4.6	Organik tarım araştırma önceliklerinin belirleneceği teknoloji platformu kurulacaktır.	GTHB	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Üniversiteler, Üretici Örgütleri, STK	2013-2014	Organik tarım konusunda, ulusal ve yerel sorunlar ile ihtiyaçların belirlenmesi ve bu talepler doğrultusunda araştırma önceliklerinin ortaya konulması amacıyla teknoloji platformu kurulması planlanmıştır.
4.7	Sempozyum, panel, fuar, seminer ve konferanslara teknik destek sağlanacaktır.	GTHB	STK, Üniversiteler, Yerel Yönetimler	2013-2016	Organik tarım konusunda ulusal ve uluslararası düzeyde düzenlenen sempozyum, seminer ve konferanslara teknik destek sağlanacak ve gelişmeler paydaşlara aktarılacaktır.
4.8	Organik tarımı ve organik ürünü doğru algılamaya yönelik yerel, ulusal radyo ve televizyonlarda yayınlar yapılacak, kamu spotları hazırlanacak ve yayınlanacaktır.	GTHB	RTÜK, Yerel Yönetimler	2013-2016	Organik tarım konusunda yapılan yayınların etkinliği ve verilen mesajların kamuoyu tarafından doğru algılanmasına yönelik olarak yerel/ulusal radyo ve televizyonlarda daha fazla yayın yapılması sağlanacaktır. Ayrıca, organik ürün ve organik tarımı doğru algılamaya yönelik kamu spotları hazırlanacaktır.

EKSEN 5.Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi

Kaynakların etkin kullanılması, zamandan tasarruf sağlanması ve bilginin doğru ve hızlı yayılması amacıyla, eylem planı kapsamında işbirliği yapılacak kurum ve kuruluşlarda söz konusu çalışmalardan sorumlu kişi/kişilerden oluşan irtibat noktalarının belirlenmesi ve irtibat noktaları aracılığı ile faaliyetlerin yürütülmesi planlanmıştır.

Hammaddesi organik tarımdan gelen kozmetik, yaşam destek ürünleri, tekstil, oyuncak vb. ürünler için organik standartların oluşturulmasına katkı sağlamak ve ortak proje yürütülecek kuruluşlarda organik üretime yönelik kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi amacıyla eğitim çalışmaları yapılacaktır.

Bakanlık merkez ve taşra teşkilatında çalışan teknik personele yönelik olarak organik tarımda su yönetimi, risk analizleri, biyoçeşitlilik, bitki koruma, gübreler, toprak iyileştiriciler, besin maddeleri, organik ürün işleme teknikleri, pazar ve tüketici tercihleri, kalite güvence sistemleri, Organik Tarım Bilgi sisteminin etkin kullanılması, organik tarım mevzuatı başta olmak üzere gıda kodeksi, gıda denetimleri ve kalite el kitabı hazırlanması konularında yurtiçi ve yurtdışı eğitim düzenlenmesi planlanmaktadır.

EKSEN 5. Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi

Eylem No	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Başlama-Bitiş Tarihi	Açıklama
5.1	Paydaş kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde yürütülecek çalışmalarda sürekliliğin sağlanması amacıyla her kuruluş adına “organik tarımdan sorumlu” irtibat noktası belirlenecektir.	GTHB	Eylem planında yer alan tüm kurum ve kuruluşlar	2013	Kaynakların etkin kullanılması, zamandan tasarruf sağlanması ve bilginin doğru ve hızlı yayılması amacıyla eylem planı kapsamında işbirliği yapılacak kurum ve kuruluşlarda söz konusu çalışmalardan sorumlu kişi/kişilerden oluşan irtibat noktaları belirlenecek olup, irtibat noktaları aracılığı ile faaliyetler yürütülecektir.
5.2	Organik tarımı geliştirmek ve kurumlar arasında işbirliği sağlamak amacıyla paydaş kurumların personeline yönelik organik tarım eğitimleri düzenlenecektir.	GTHB	Eylem planında yer alan tüm kurum ve kuruluşlar	2013-2015	Hammaddesi organik tarımdan gelen kozmetik, yaşam destek ürünleri, tekstil oyuncak vb. ürünler için organik standartların oluşturulmasına katkı sağlamak ve ortak proje yürütülecek kuruluşlarda organik tarıma yönelik kurumsal kapasitenin geliştirilmesine yönelik eğitim çalışmaları yapılacaktır.
5.3	Bakanlık merkez ve taşra teşkilatında çalışan teknik personele yönelik organik tarımda su yönetimi, risk analizleri, biyoçeşitlilik, bitki koruma, gübreler, toprak iyileştiriciler, besin maddeleri, organik ürün işleme teknikleri, pazar ve tüketici tercihleri, kalite güvence sistemleri, Organik Tarım Bilgi sisteminin etkin kullanılması, Organik tarım mevzuatı başta olmak üzere gıda kodeksi, gıda denetimleri ve kalite el kitabı hazırlanması konularında yurt içi ve yurt dışı eğitim düzenlenecektir.	GTHB	Üniversiteler	2013-2016	Bakanlık merkez ve taşra teşkilatında çalışanların organik tarım konusunda mevzuat değişikliklerini izlemeleri ve teknik konularda kendilerini geliştirmeleri amacıyla yönelik olarak düzenli eğitimler yapılacaktır.

8. FİNANSMAN TABLOSU (1)

Gelişme Eksenı	Toplam Finansman İhtiyacı (Bin TL)	Mevcut Kaynak (Bin TL)	2013-2016 Merkezi Bütçeden Öngörülen Ek Kaynak (Bin TL)
Organik Tarımın Geliştirilmesi ve Yaygınlaştırılması	3.412	1.912	1.500
Kontrol ve Denetime Yönelik Hizmetlerin Güçlendirilmesi	608	108	500
İstatistiki Altyapı Dahil İzlenebilirliğin İyileştirilmesi	60	40	20
Eğitim ve Yayım Hizmetlerinin Geliştirilmesi	1.440	300	1.000
Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi	1.000	140	1.000
GENEL TOPLAM	6.520	2.500	4.020

ORGANİK TARIM ULUSAL EYLEM PLANI HAZIRLAMA GRUBU

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

- Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü
- Hayvancılık Genel Müdürlüğü
- Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü
- Tarım Reformu Genel Müdürlüğü
- Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü
- Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü
- Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı
- Strateji Geliştirme Başkanlığı
- Hukuk Müşavirliği

Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü

Mevlüt GÜMÜŞ	Genel Müdür V.
Dr. Talat ŞENTÜRK	Genel Müdür Yrd. V.
Vildan KARAARSLAN	Daire Başkanı
Fatma MAMAK	Raportör
Suat PARILDAR	Birim Koordinatörü
Ali BAĞDİLİ	Birim Koordinatörü
Osman ASLAN	Ziraat Mühendisi
Fatma AKYOL	Ziraat Y.Mühendisi
Erdal SÜNGÜ	Ziraat Mühendisi
Cemil Can COŞKUN	Ziraat Y.Mühendisi
M.Melih ÖZBAYER	Ziraat Mühendisi
Refi Ratip ÖZLÜ	Ziraat Y.Mühendisi
Metay ÖZER	Ziraat Mühendisi
Sevinç SAYGILI	Ziraat Mühendisi
Ahmet DALMIŞ	Ziraat Mühendisi
Birol İMECİ	Ziraat Mühendisi
Nalan ALTINDAL ÖZTUNA	Ziraat Mühendisi
Fatma DİNGİL AKKAYA	Ziraat Mühendisi
Kezban ÖZKAN	Ziraat Y.Mühendisi
Meryem ESKİNTAN	Ziraat Mühendisi
Çiğdem KARADENİZ	Ziraat Mühendisi
Öykü YILDIRIM	Ziraat Y.Mühendisi
Dilek SARI	Ziraat Y.Mühendisi

Kamu Kurum ve Kuruluşları

Pınar TOPÇU	Kalkınma Bakanlığı
Hülya AKSAKALLI	Ekonomi Bakanlığı
İrfan YANANER	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Mahmut AYDIN	Orman ve Su İşleri Bakanlığı
Dr. Aşkın KIRAÇ	Orman ve Su İşleri Bakanlığı
Tanzer ERDEM	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
Gökçe ÇAKAR	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
Çiğdem ALTINYAY	Sağlık Bakanlığı
Ertuğrul ÇELİKAN	Sağlık Bakanlığı
Akın RUÇİYAOĞLU	İçişleri Bakanlığı
Şeref AKALIN	İçişleri Bakanlığı
Eda ZORLU	Avrupa Birliği Bakanlığı
Gülçin KARAŞDUMAN	Avrupa Birliği Bakanlığı
Sevgi HASİPEK	Radyo Televizyon Üst Kurulu,
Oktay KÜLEN	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
Ercan KURT	Türk Standartları Enstitüsü
Arzu YETİK	Türkiye İstatistik Kurumu

Kontrol ve Sertifikasyon Kuruluşları

Suat ÇELEBİ	BCS ÖKO GARANTIE Organik Tarım Sertifikalandırma Hizmetleri
A.Tunç KOLATAN	IMO-Control ve Sertifikasyon Ticaret Limited Şirketi
Şirin RUÇAN	IMO-Control ve Sertifikasyon Ticaret Limited Şirketi
Mustafa AVCI	ECOCERT Denetim ve Belgelendirme Limited Şirketi
Devrim VURAL	ETKO Ekolojik Tarım Kontrol Organizasyon Limited Şirketi
Fatih AKSOY	ETKO Ekolojik Tarım Kontrol Organizasyon Limited Şirketi
Abdullah SIR	C.U. Sertifikasyon Limited Şirketi
Hüsamettin IŞIKLI	C.U. Sertifikasyon Limited Şirketi
Mehmet ERYILMAZ	EKOTAR Ekolojik Tarım Ürünleri Üretim, Kontrol, Sertifika Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi
Ramazan AYAN	ICEA Istitut per la Certificazione Etica E Ambiente Türkiye İzmir Şubesi
ÜMIT ÇEVİK	CERES Certification of Enviromental Standard GmbH Türkiye İzmir Şubesi
Nurper MORTAŞ	ORSER Kontrol ve Sertifikasyon Limited Şirketi
Dr.Namık KİRAZLAR	Anadolu Ekolojik Ürünler Kontrol ve Sertifikasyon Limited Şirketi
Filiz Nur ERGEÇGİL	Anadolu Ekolojik Ürünler Kontrol ve Sertifikasyon Limited Şirketi
Oğuzhan KÖKTEN	TURKGAP Tarım Uygulamaları Kontrol ve Sertifikasyon Hizmetleri Ticaret Limited Şirketi
Melih KEMER	NİSSERT Uluslararası Sertifikasyon ve Denetim Hizmetleri Limited Şirketi
Narın SÖNMEZ	ANKAGLOBAL Kontrol ve Sertifikasyon Anonim Şirketi
Neslihan ŞİMŞEK	KALİTEST Belgelendirme ve Eğitim Hizmetleri Limited Şirketi
Barış ACAR	KALİTEST Belgelendirme ve Eğitim Hizmetleri Limited Şirketi
Emel ERKAN	BİO İNSPECTA Kontrol ve Sertifikasyon Limited Şirketi
Osman TEKİNARSLAN	ECAS Belgelendirme ve Denetim Limited Şirketi

Özel Sektör

Emine ARSLAN

Semih MERCAN

Hasan ÇEBİ

İbrahim KOYUNCU

Güray YOLUKAR

Harun BAYTEKİN

Enis OKTAY

Funda GÜL

Nuray SHAHNAWAZ

Yusuf TOKDEMİR

T.Tamer GÜRDEREOĞLU

Engin AKÇELENK

Mehmet ÇETİN

Burak YASASEVER

HİPP Dış Ticaret Ltd.Şti.

Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü

Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü

TİRYAKİ Agro Gıda Sanayi ve Tic. A.Ş.

TEMARI Gıda Sanayi ve Tic. A.Ş.

ELTA Elektrik Taahhüt İnşaat Ticaret Limited Şirketi

ELTA Elektrik Taahhüt İnşaat Ticaret Limited Şirketi

NUMİL Gıda Ürünleri San. Ve Tic. A.Ş.

NUMİL Gıda Ürünleri San. Ve Tic. A.Ş.

HERO Gıda Sanayi ve Tic. A.Ş.

ASGEN Tarım Tic. A.Ş.

Pınar Süt Mamulleri San.A.Ş.

Işık Organik Gıda Tarım Ürünleri Hayvancılık San. ve

Dış Tic.A.Ş.

ORYA Organik Yaşam Gıda Tekstil Turizm San. ve Tic.
A.Ş.

Üniversiteler ve Sivil Toplum Kuruluşları

Prof.Dr.Uygun AKSOY	Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Prof.Dr.Sezgin UZUN	Ondokuzmayıs Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Doç.Dr.Mehmet ZENGİN	Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Yrd.Doç.Dr.Şule TURHAN	Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Prof.Dr.Cem ÖZKAN	Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Ayhan SÜMERLİ	Organik Ürün Üreticileri ve Sanayicileri Derneği
Melahat ÖZKAN	Organik Ürün Üreticileri ve Sanayicileri Derneği
Enver ÇETİN	Ziraat Mühendislik Odası
Batur ŞEHİRLİOĞLU	Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği
Hatice ÇAKIR	Türkiye Ziraat Odaları Birliği
Hamdi DAĞ	Sürdürülebilir Tarım Derneği

Üretici Birlikleri

Adem ÇELİK
Rahmi AYDIN
Yalçın RÜZGAR
Hilmi AVCI
Sadullah KİRENİŞ
Nejdet BAŞ
İsa ŞAHİN
Dursun GÜNEY
Hüseyin POLAT
Mithat TÜRKYILMAZ
Alaettin GÖLOL
Ahmet GÜNEŞ
Nazmi ILICALI

Hüyük Organik Çilek Üreticiler Birliği
Akılkoca Organik Fındık ve Kestane Yetiştiricileri Birliği
Ayvacık Organik Kırmızı Et Üreticileri Birliği
Ayvacık Organik Kırmızı Et Üreticileri Birliği
Meyve Üreticileri Birliği
Çarşamba Organik Fındık Üreticileri Birliği
Çarşamba Organik Fındık Üreticileri Birliği
Çarşamba Organik Fındık Üreticileri Birliği
Kilis Organik Zeytinyağı Üreticiler Birliği
Terme Organik Fındık Üreticileri Birliği
Türkiye Meyve üreticileri Merkez Birliği
Keleş Organik Meyve Üreticileri Birliği
Erzurum Organik Tahıl Üreticileri Birliği

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Aksoy,U.1999.Dünya’da ve Türkiye’de Ekolojik Tarım.Türkiye 1. Ekolojik Tarım Sempozyumu. 21-23 Haziran 1999, İzmir

Aksoy, U., A.Altındışli, 2002.Ekolojik Tarımın Tarihçesi ve Gelişimi, ETO, İzmir.

Demiryurek, K. (2004), Dünya ve Türkiye’de Organik Tarım, Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 8 (3-4), 63-71.

Demiryürek,K.2009;s.33 Dünya’da ve Türkiye’de Organik Tarıma Bakış. TSE, Standard. Ekonomik ve Teknik Dergi. Yıl:48, Sayı:567. Ağustos

Hasdemir, M.,A.Bayaner, 2009; s.26 Dünya’da ve Türkiye’de Organik Tarıma Bakış. TSE, Standard. Ekonomik ve Teknik Dergi. Yıl:48, Sayı:567. Ağustos

Willer, Helga and L.Kilcher, Lukas (eds.), 2011. The World of organic Agriculture-statistics and Emerging Trends 2011.IFOAM, Bonn, and FİBL,Frick.

Aksoy,U.,O.Özçatalbaş.,İ.Boz.2011.Türkiye’de Organik Tarımın Güçlendirilmesi Projesi Çalıştay ve Eğitim Notları

